

18.

Τότε κρούων ἐμπνευσμένης λύρας ἤχους γλυκυμόλπους,
 Εἰς τῆς Ἰωνίας θέλω τοὺς πατρίους δράμει κόλπους,
 "Ὅπου φύσις αἰωνίως ἄνθη περιβεβλημένη,
 Κ' αἰωνίως κέλαδοῦσα ἀηδῶν μὲ περιμένει.
 Ἐκεῖ ὅπου θάλλ' ἢ χλόη, καὶ ὁ ῥύαξ κελαρίζει,
 Θὰ τονίσω, ἐνῶ θέλη τὴν κιθάραν μου στολίζει
 Δάφνης μυροβόλου κλάδος,
 Καὶ τὸν θρίαμβον τῆς Κρήτης, καὶ τὸν ὕμνον τῆς Ἑλλάδος.
 Ἰ. ΚΑΡΑΤΤΟΥΤΣΑΣ.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

*Itinéraire descriptif de l' Attique et du Péloponèse
 avec cartes et plans topographiques,
 par F. Aldenhoven.*

"Ὅταν ἡ Ἑλλὰς ἀπεχαιρέτα τὸν πολιτισμὸν τὸν ὁποῖον ἐδίδαξε, καὶ τὴν γῆν ἐπὶ τῆς ὁποίας εἶχε διαλάμψει, ὡς συμβολαιογράφος πρωτοκολλίζων τὴν περιουσίαν τοῦ θνήσκοντος περιηγήθη ὁ Πausanias τὰς δορυαλώτους ἐπαρχίας τῆς, καταγράφων τὰ κειμήλια τῆς εὐφυΐας τῆς ὅσα διέσωζεν εἰς τὴν στιγμήν τοῦ θανάτου τῆς. Οἱ πένθιμοι αἰῶνες ἐπήλθον ἔπειτα, τὸν λαμπρὸν τῆς ἱματισμὸν διενεμήθησαν οἱ νικηταὶ κ' ἐσπάραξαν οἱ ἄγριοι τῆς Ἀσίας, καὶ ἐρείπια ἐσωρεύθησαν ἐπὶ ἐρείπιων. Ἀλλὰ σήμερον ὅτε ἀποσείουσα τῆς δουλείας τὸ αἶσχος ἀνεγείρεται πάλιν μεταξὺ τῶν ἐθνῶν ὡς κληρονόμος ἐνήλιξ ἤδη, ἡ Ἑλλὰς ἐρευνᾷ τὸ κτηματολόγιον τῶν προγόνων τῆς, καὶ ἀντιπαραβάλλει αὐτὸ τὰ μεοίκτρα λείψανα ὅσα τῇ ἄφησεν ἡ ἀπληστία τῶν νικητῶν καὶ τῶν τυράννων ἢ ἀγροικία. Ἐπὶ τῆς παρελθούσης τῆς ἐποχῆς ἢ βαρβαρότης τῶν δυναστῶν τῆς ἐφαίνετο ὄχι μόνον εἰς τοῦ ἔθνους τὸν σκοτισμὸν, εἰς τὴν ἀπόσβεσιν τῆς δόξης, τῶν λαμπρῶν του πλεονεκτημάτων, καὶ ὀλίγου ἔδει καὶ αὐτῆς του τῆς ἐθνικότητος, ἀλλὰ λαμβάνουσα καὶ ὑλικωτέραν μορφήν ἐφηπλοῦτο καὶ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους αὐτοῦ, παρεμόρφωσε κ' ἐξηγγρίωσε τὴν φύσιν, " θίνας ἀνύδρους καὶ θηριώδεις " καταστήσασα τὸ ἀρχαῖον ἐμπορεῖον τῆς γῆς. Ὁ θαλασσοπόρος ἔφευγε μακρὰν τῶν ἀκτῶν τούτων τὰς ὁποίας ἐλιμαίνεται ἢ ἀτίθαστος τυραννία, καὶ ἂν ποτὲ εἰσεχώρει εἰς τὰ ἐνδότερα αὐτῶν, δὲν ἐμάντευε βεβαίως ὑπὸ τοὺς ῥύακας τοῦ αἵματος τῶν σφαγίων καὶ ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῆς νέας καταστροφῆς, κρυπτομένην τὴν τροφὸν τοῦ πολιτισμοῦ, τὴν μεγάλην τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον. Ἀφ' οὗτοι οἱ πρῶτοι περιηγηταὶ ἀνήγγειλον εἰς τὴν Εὐρώπην τὴν χαρ-

μόσυνον εἶδισιν ὅτι αἱ Ἀθηναίαι τοῦ Θουκυδίδου καὶ τοῦ Ξενοφάντος τῶν ὑπάρχουν ἀκόμη, τίς θρέψας τὴν νεότητά του μὲ τὸ γάλα Ἑλληνικῆς μουσῆς δὲν ἠθέλησε νὰ ἰδῆ τὰ ἐδάφη, τὰ ὁποῖα ἐφαντάζετο ὡς κόσμον εἰδανικόν, γέννημα ποιητικὸν τῶν μεγάλων νοῶν τοὺς ὁποίους ἐμελέτα; Ὁ φιλόλογος ἔκλεισε τοὺς παχυτόμους καὶ ψυχροὺς σχολιαστὰς οὔτινες ἐπολλαπλασίαζον μόνον τὰς ἀμφιβολίας περὶ αὐτὸν, καὶ ἔσπευσε νὰ συμβουλευθῆ τὸ μέγιστον καὶ εὐκρινέστατον σχόλιον τῶν σπουδῶν του, αὐτὴν τὴν Ἑλλάδα.

Ἡ γλῶσσα διατηρηθεῖσα σχεδὸν ἀμετάβλητος, ὁ ἔθνικὸς χαρακτήρ τοῦ λαοῦ τοῦ ὁποίου προκατελιημμένοι ἐσυκοφάντησαν τὴν ταυτότητα, τὰ ἦθη, τὰ ἔθιμα, αἱ προλήψεις, αὐτὸ τὸ ἐξωτερικὸν σχῆμα τῆς θρησκείας τοῦ νέου Ἑλληνος, ἡ θέσις τῶν λειψάνων τῶν ἀρχαίων πόλεων, ἡ θέσις τῶν ἐκκλησιῶν ἐπωκοδομηθεισῶν σχεδὸν πανταχοῦ ἐπὶ τῶν ἀρχαίων ναῶν, ἡ νέα ὀνοματοθεσία τῶν ὄρεων, τῶν ποταμῶν, τῶν χωρίων, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον παράγωγος τῆς ἀρχαίας, ἀγάλματα, ἐπιγραφαὶ, ὅλα ἐν ἐνὶ λόγῳ εἰς τὴν νέαν Ἑλλάδα ἐξήγουν τὴν παλαιάν. Ἀλλὰ τῶν τυράννων τῆς ἡ βαρβαρότης ἦτον κώλυμα ἀνυπέρβλητον εἰς τὸν ἐφιέμενον νὰ σπουδάσῃ αὐτὴν, καὶ μεγίστη ὀφείλεται εὐγνωμοσύνη εἰς τὸν Σπῶνον καὶ Οὐηλέρον, εἰς τὸν Στουάρτον, Γέλλ καὶ πρὸ παντὸς ἄλλου εἰς τὸν φιλόπονον καὶ πολυμαθῆ Δεῖκιον ὅτι ἐν μέσῳ τοσούτων δυσχεριῶν κατώρθωσαν νὰ συλλέξουν τοσαύτας πολυτίμους περὶ Ἑλλάδος εἰδήσεις. Ἀλλ' ἡ τὰ πάντα φωτίζουσα ἐλευθερία ἐπέχυσε τὸ ἀγαθοποιὸν φῶς τῆς καὶ εἰς τὴν γνῶσιν τῆς ἀρχαίας Ἑλλάδος διὰ τῆς νέας. Πόσαι ὅ,τι πλείστου ἄξια ἀρχαιοότητες δὲν ἀνεκαλύφθησαν ἀφ' ὅτου τὸ ἔθνος δύναται νὰ πράττῃ ἄξια ἑαυτοῦ ὁσάκις εὐρίσκει καὶ τὴν κυβέρνησιν ἀρωγόν. Πόσον αἱ περιηγήσεις εἰς τὰς ἀπωτάτας γωνίας τῆς ἡδη ἐλευθέρας Ἑλλάδος δὲν εὐκολύνθησαν, καὶ πόσοι προσκυνηταὶ δὲν συρρέουν εἰς τὴν ἱερὰν χώραν τὴν ἀρχαιότητος! Ἀλλ' ἡ ἄνευ κρίσεως καὶ ὁδηγίας δίοδος τῶν διὰ τοῦ τόπου τούτου ὅπου ἕκαστος λίθος ἔχει τὴν ἀνάμνησίν του, ἕκασον σημεῖον τὴν δόξαν του, ἠθελεν ἀνταμείψει ἀνεπαξίως τῶν προσδοκιῶν του τὸν φιλομαθῆ περιηγητὴν, καὶ ὁ ἐπιδημῶν ξένος βλέπων τὰ χαριέντα ὄρη, τὰς τερπνάς κοιλάδας, τοὺς κόλπους καὶ τὰς νήσους μας, αἰσθάνεται μὲν ὡς προφητικῶς ὅτι ἕκαστον αὐτῶν διηγεῖται μεγάλην τινὰ ἰσορίαν, ὅτι ἕκασον ἔχει μὲ τί νὰ κινήσῃ τὸν θαυμασμὸν ἢ τὴν συμπάθειάν του, ἀλλὰ δὲν ἔχει τίς νὰ τὸν ὀνομάσῃ ὅσα κεῖνται πρὸ ὀφθαλμῶν του, τίς νὰ τὸν ἐξηγήσῃ τὰ λαμπρά τῶν μυσηρία.

Τὸ ἔργον τοῦτο ἀνέλαβεν ὁ ἐκδότης τοῦ παρόντος συγ-

γράμματος διὰ τὴν Ἀττικὴν πρὸς τὸ παρὸν καὶ διὰ τὴν Πελοπόννησον. Ἡ μέθοδός του εἶναι κατάλληλοτάτη, καὶ καθιστᾷ τὸ ἐγχειρίδιόν του προσφιλεῖ συνοδοιπόρον τοῦ διατρέχοντος τὴν Ἑλλάδα. Κατ' ἀρχὰς ἐκθέτει ἐν Περιλείψει τὰς διαφόρους τύχας τοῦ μέρους περὶ οὗ πραγματεύεται, ἀπὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς ἐποχῆς του μεταβαίνει εἰς τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἡμιβάρβαροι φράγκοι κατέκτησαν τὴν Ἑλλάδα, καὶ ἐκεῖθεν εἰς τὴν ἐντελῆ της ὑπὸ τοὺς Τούρκους ἀποβαρβάρωσιν, διηγούμενος τὰ ἐπισημότερα τῶν συμβάντων ὧσων τὸ μέρος τοῦτο κατέστη θέατρον, καὶ ἀπαριθμῶν τὰ ὀνόματα ὅσα κατὰ καιροὺς μετέβαλε. Μετὰ ταῦτα περιγράφει αὐτὸ εἰς τὴν ἀρχαίαν του κατάστασιν, καθ' ὅσον αὕτη ἐξάγεται ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους, ἢ μᾶλλον καθὼς ὁ ἐκδότης εὔρεν αὐτὴν ἐκτεθειμένην εἰς τοὺς νεωτέρους τοὺς ὁποίους ἐσυμβουλευθή, καὶ τέλος ἀντιπαραθέτει αὐτὴν πρὸς τὴν ἐνεστῶσαν κατάστασιν, ἐπαριθμῶν ὅλα τὰ σωζόμενα λείψανα, καὶ ὁδηγῶν τὸν περιηγητὴν πρὸς εὔρεσιν αὐτῶν. Ἐνδιατρίψας εἰς πᾶσαν πόλιν, ἢ εἰς πᾶν μέρος περιεργὸν διὰ τὴν ἱστορικὴν σημασίαν του, προσθεῖς πολλάκις καὶ τὴν ἔκθεσιν τῶν νέων μαχῶν καὶ ἐπισήμων συμβάντων τῆς ἐπαναστάσεως τὰ ὁποῖα τὰ ἐδόξασαν, καὶ διασαφήσας τὰς περιγραφάς του καὶ διὰ λιθογραφικῶν πινάκων, προβαίνει περαιτέρω καὶ ὡς ἀληθῆς πρόνοια τοῦ περιηγουμένου χειραγωγεῖ αὐτὸν ἀπὸ λεπτοῦ εἰς λεπτὸν ἀπαριθμῶν ὅλα τὰ ἐπὶ τῆς ὁδοῦ ἀπαντώμενα ἀντικείμενα, ὥστε ὁ κατὰ πρῶτον πατήσας τὸ ἔδαφος τῆς Ἑλλάδος, δύναται νὰ διατρέξῃ μόνος τὴν Ἀττικὴν καὶ τὴν Πελοπόννησον καθ' ἑκατὸν δώδεκα διευθύνσεις, ὅσας τὸ βιβλίον αὐτὸ περιέχει, χωρὶς ποτέ του ν' ἀπατηθῇ.

Τὸ σύγγραμμα τοῦ κυρίου Ἀλδενόβεν περιέχον ὅλας τὰς πληροφορίας ὅσας δὲν ἐδύναντο νὰ ἔχουν οἱ πρὸ τῆς ἐλευθερώσεως τῆς Ἑλλάδος γράψαντες, συμπεριλαμβάνον εἰς ἓνα μόνον τόμον ὅλας τὰς ἀναγκαίας ἱστορικὰς, τοπογραφικὰς καὶ ἀρχαιολογικὰς γνώσεις, ὁδηγοῦν μὲ λεπτολόγον ἀκρίβειαν τὸν περιηγητὴν, δίδον εἰς αὐτὸν πρῶχειρον τῶν υερῶν τὰ ὁποῖα ἐπισκέπτεται ἔποψιν διὰ τῶν λιθογραφημάτων του, πρέπει νὰ θεωρηθῇ ὡς πολῦτιμον ἀπόκτημα ἀπὸ τοὺς περιηγουμένους εἰς τὴν Ἑλλάδα, πρέπει δὲ νὰ φανῇ εὐπρόσδεκτον καὶ εἰς τοὺς Ἕλληνας δι' αὐτὸ τοῦτο, ὅτι ἀνοίγει τὰς ὁδοὺς τῆς πατρίδος τῶν εἰς τοὺς ξένους, ἀπὸ τῶν ὁποίων τὰ φῶτα ὠφελοῦνται καὶ πρὸς τοὺς ὁποίους γίνονται γνωστότεροι· διότι τὸ Ἑλληνικὸν ἔθνος κερδίζει φίλους καὶ καταστρέφει τῶν ἐχθρῶν τὰς συκοφαντίας καθ' ὅσον γνωρίζεται.